

Спадкове право крізь призму судової практики

У монографії аналізується спектр питань спадкового права: спадщина, спадкування, коло спадкоємців, прийняття спадщини, колізійне спадкове право та ін. Автори спільними зусиллями розкрили різні аспекти набуття прав на спадкове майно в порядку спадкування, спадкове правонаступництво. У монографії теоретичні розвідки щільно поєднані з судовою практикою. Окремо надається аналіз і коментар судової практики за 2018-2021 роки.

Серед авторів - знані науковці України, судді Верховного Суду, адвокати.

Монографія розрахована на широке коло читачів і передусім орієнтована на практикуючих юристів.

Серія «Практична цивілістика»

СПАДКОВЕ ПРАВО
крізь призму судової практики

Монографія

За редакцією професора
І. В. Спасибо-Фатєєвої

Харків
«ЕКУС»
2022

Рецензенти:

С. О. Сліпченко, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ;

В. І. Труба, доктор юридичних наук, професор, ректор Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, Заслужений юрист України;

С. І. Шимон, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри підприємницького та корпоративного права Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Авторський колектив:

З. В. Ромовська – § 1 глави 1; О. П. Печений – § 2 глави 1; Є. О. Рябоконт – § 3 глави 1; В. І. Крат – § 4 глави 1; В. М. Марченко – § 5 глави 1, § 4 глави 5; І. В. Спасибо-Фатєєва – § 1 глави 2, § 5 глави 2 (у співавт. з Р. Б. Сабодашем), глава 6 (у співавт. з С. В. Чаус); Ю. О. Заїка – § 2 глави 2; Ю. В. Мица – § 3 глави 2; Н. Є. Яркіна – § 4 глави 2; Р. Б. Сабодаш – § 5 глави 2 (у співавт. з І. В. Спасибо-Фатєєвою); А. М. Мірошніченко – § 6 глави 2; О. О. Первомайський – § 7 глави 2; М. М. Дякович – § 1, 2 глави 3; О. Є. Кухарев – § 3 глави 3, § 1, 3 глави 4; Н. Б. Солтис – § 4 глави 3; І. О. Дзера – § 5 глави 3; С. Я. Фурса – § 2 глави 4 (у співавт. з Є. І. Фурсою); Є. І. Фурса – § 2 глави 4 (у співавт. з С. Я. Фурсою); О. В. Кіріак – § 4 глави 4; І. А. Діковська – § 1, 3 глави 5; І. А. Шуміло – § 2 глави 5 (у співавт. з Д. В. Лук'яновим); Д. В. Лук'янов – § 2 глави 5 (у співавт. з І. А. Шуміло); Ю. В. Чаус – глава 6 (у співавт. з І. В. Спасибо-Фатєєвою)

Спадкове право крізь призму судової практики : монографія / за ред. С71 І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Харків : ЕКУС, 2021. – 536 с.

ISBN 978-617-7934-18-8

У монографії аналізується спектр питань спадкового права: спадщина, спадкування, коло спадкоємців, прийняття спадщини, колізійне спадкове право та ін. Автори спільними зусиллями розкрили різні аспекти набуття прав на спадкове майно в порядку спадкування, спадкове правонаступництво. У монографії теоретичні розвідки щільно поєднані з судовою практикою. Окремо надається аналіз і коментар судової практики за 2018–2021 роки.

Серед авторів – знані науковці України, судді Верховного Суду, адвокати.

Монографія розрахована на широке коло читачів і передусім орієнтована на практикуючих юристів.

УДК 347.65/.68

© Спасибо-Фатєєва І. В., Заїка Ю. О.,
Кухарев О. Є. та ін., 2022

ISBN 978-617-7934-18-8

© Вид-во «ЕКУС», 2022

Зміст

Передмова	5
Глава 1	
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ СПАДКОВОГО ПРАВА	8
§ 1. Спадкове право України: сучасне і погляд у майбутнє	8
§ 2. Деякі нариси спадкового права.....	41
§ 3. Сучасні тенденції розвитку принципу універсальності спадкового правонаступництва	57
§ 4. Пріоритет у спадковому праві	87
§ 5. Роль та функції нотаріату в спадкових правовідносинах.....	103
Глава 2	
СПАДЩИНА	115
§ 1. Поняття та склад спадщини.....	115
§ 2. Право спадкоємця на продаж спадщини: законодавчі перспективи	124
§ 3. Спірні питання спадкування нерухомості, об'єктів незавершеного і самочинного будівництва	149
§ 4. Спадкування прав інтелектуальної власності	159
§ 5. Деякі проблемні питання спадкування частки в статутному капіталі.....	179
§ 6. Спадкування земельної ділянки	206
§ 7. Відумерлість спадщини: окремі проблеми теорії та практики	220
Глава 3	
ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СПАДКОЄМЦІВ	233
§ 1. Прийняття спадщини.....	233
§ 2. Відмова від прийняття спадщини	250
§ 3. Теоретичні та практичні аспекти захисту прав кредиторів спадкодавця у сфері спадкового права.....	257
§ 4. Спадкування майнових прав та обов'язків на житло	272
§ 5. Захист спадкових прав.....	292

Глава 4

ПРАВОЧИНИ В СПАДКОВОМУ ПРАВІ	314
§ 1. Договори в спадковому праві	314
§ 2. Нові наукові підходи до посвідчення заповітів.....	327
§ 3. Застосування судом тлумачення заповіту як спеціального способу захисту прав спадкоємців	370
§ 4. Спадковий договір	380

Глава 5

СПАДКУВАННЯ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ	403
§ 1. Спадкування з іноземним елементом частки в товаристві з обмеженою відповідальністю, зареєстрованому в Україні.....	403
§ 2. Спадкування авторських прав: колізійний аспект	424
§ 3. Особливості визначення права, застосовуваного до спадкових угод з іноземним елементом.....	439
§ 4. Щодо основних засад спадкування в окремих європейських країнах	451

Глава 6

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ В СПРАВАХ ПО СПАДКУВАННЮ (2018–2021 РР.)	509
---	-----

Відомості про авторів	533
------------------------------------	-----

О. І. Купрін. Суламіфь

Потім наблизилися до трону Соломонова три брати, що судилися про спадщину. Батько їх перед смертю сказав їм: «Щоб ви не сварилися при розподілі, я сам поділю вас справедливо. Коли я помру, йдіть за пагорб, що в середині гаю за домом, і розрийте його. Там знайдете ви ящик з трьома відділеннями: знайте, що верхнє – для старшого, середнє – для середнього, нижнє – для меншого з братів». І коли після його смерті вони пішли і зробили, як він заповідав, то знайшли, що верхнє відділення було наповнене догори золотими монетами, тоді як у середньому лежали лише прості кістки, а в нижньому шматки дерева. І ось виникла між меншими братами заздрість до старшого і ворожнеча, і життя їх стало під кінець таким нестерпним, що вирішили вони звернутися до царя за порадою та судом. Навіть і тут, стоячи перед троном, не утрималися вони від взаємних докорів та образ. Цар похитав головою, вислухав їх і сказав:

– Залиште сварки; важкий камінь, вагомий і пісок, але гнів дурня важчий за їх обох. Батько ваш був, очевидно, мудра і справедлива людина, і свою волю він висловив у своєму заповіті так само ясно, начебто це сталося за сотні свідків. Невже одразу не здогадалися ви, нещасні крикуни, що старшому братові він залишив усі гроші, середньому – всю худобу та всіх рабів, а молодшому – дім та рілля. Ідіть же з миром і не ворогуйте більше.

І троє братів – недавні вороги – з лицами, що просіяли, вклонилися цареві в ноги і вийшли з судилища пліч-о-пліч.

І ще вирішив цар іншу справу про спадщину, розпочату три дні тому. Один чоловік, помираючи, сказав, що він залишає все своє майно найдостойнішому з двох його синів. Але оскільки жоден із них не погоджувався визнати себе гіршим, то й звернулися вони до царя.

Соломон запитав їх, хто вони у своїх справах, і, почувши відповідь, що вони обоє мисливці-лучники, сказав:

– Повертайтеся додому. Я накажу поставити біля дерева труп вашого батька. Подивимося спочатку, хто з вас влучно потрапить йому стрілою в груди, а потім вирішимо вашу справу.

Тепер обидва брати повернулися назад у супроводі людини, посланої царем із ними для нагляду. Його й розпитував Соломон про змагання.

– Я виконав усе, що ти наказав, царю, – сказав цей чоловік. – Я поставив труп старого біля дерева і дав кожному з братів їхні луки та стріли. Старший стріляв першим. На відстані ста двадцяти ліктів він потрапив якраз у те місце, де б'ється у живої людини серце.

– Чудовий постріл, – сказав Соломон. – А молодший?

– Молодший... Пробач мені, царю, я не міг наполягти, щоб твій наказ був виконаний точно... Молодший натягнув тятину і поклав уже на неї стрілу, але раптом опустив лук до ніг, повернувся і сказав, заплакавши: «Ні, я не можу зробити цього... Не стрілятиму в труп мого батька».

– То хай йому належить і маєток його батька, – вирішив цар. – Він виявився найгіднішим сином. Старший же, якщо хоче, може вступити до моїх охоронців. Мені потрібні такі сильні й жадібні люди, з влучною рукою, вірним поглядом і з серцем, що обросло шерстю.

Шановні читачі!

Я розпочала нашу книгу з цитати О. І. Купріна, який наводить історію з суддівства спадкових спорів мудрого Соломона. Як у ті давні часи, так і дотепер такі спори є не просто складними з точки зору права, а й важкими з позицій моралі – тяжба між родичами виявляє не найкращі властивості людей.

Ми у своїй колективній праці обходимо увагою цей аспект, але в житті він постійно супроводжує спадкові спори. Хоча і без того книга вдалася неординарно завдяки авторському стилю викладання проблем. Майже кожен автор у тому чи іншому ступені творчості підійшов до написання своїх параграфів. Я спочатку протривала цьому, щоб додержатися жанру монографічної праці, але потім відпустила віжки і вирішила надати всім повну свободу. Тому ця книга є доволі своєрідною монографією, яка являє собою не лише наукове осмислення проблематики спадкового права, не лише креативні ідеї, не лише аналітику судових спорів, а й творчий блиск думки науковців на межі з творінням літераторів та художників.

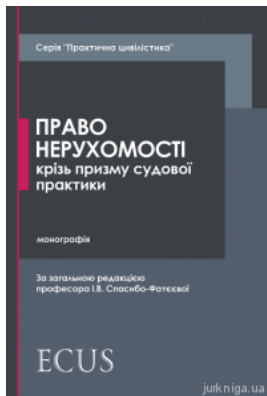
Я певна, що з подібним жанром український читач ще не стикався. Але саме в цьому цінність наших видань – щоб було пізнавально і цікаво, корисно і захоплююче. Тому я відкинула свої сумніви і дозволила всім авторам творити свою тематику в канві спадкового права, як вони це відчують. Як на мене, вийшло неординарно і водночас ґрунтовно.

Наші автори, як і в інших виданнях нашого видавництва, – найвідоміші в Україні правники, які не просто знаються в спадковій тематиці, а є видатними вченими. Зроблено й узагальнення судової практики, що постійно очікують наші читачі – практикуючі юристи.

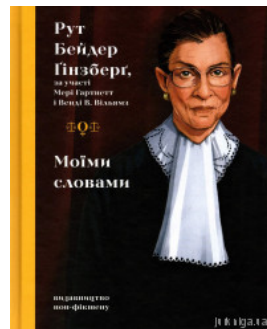
Усе це в цілому робить цю книгу привабливою як для науковців, так і для практиків. Сподіваюсь, що вона буде оцінена правничою спільнотою, адже ми працювали для вас.

Проф. І. Спасибо-Фатєєва

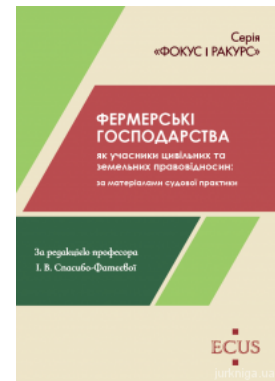
Книги, які можуть вас зацікавити

Право нерухомості крізь призму судової практики

Моїми словами: біографія

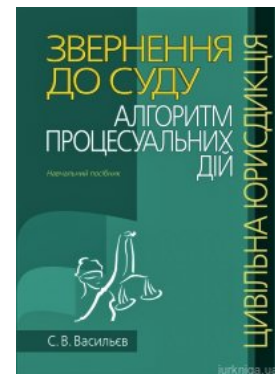
Фермерські господарства як учасники цивільних та земельних правовідносин: за матеріалами судової практики

Сімейний кодекс України

Нормативний помічник нотаріуса 2022

Звернення до суду: алгоритм процесуальних дій (цивільна юрисдикція)

Перейти до галузі права
Цивільне право та процес

[Перейти на сайт](#) →